

بنام خدا

روش تحقیق
مدرس: مهدی آزادان

فصل دوم: مسائل اخلاقی در تحقیق

تهیه کننده این فصل:

مهدی خطیب زاده

دکتری مدیریت ورزشی - دانشگاه تربیت مدرس

اهداف فصل

- بیان ماهیت و قلمرو اخلاق
- بیان خاستگاه مسائل اخلاقی در تحقیق
- بیان تفاوت دیدگاه های فلسفی سودمندگرایی (Utilitarian) و وظیفه گرایی (Deontological)
- بیان سیر تاریخی اخلاق در پژوهش
- بیان مهم ترین قوانین و رهنمودهای اخلاقی در تحقیق
- بیان اصول اخلاقی در تحقیق
- بیان اصول اخلاقی انجمن روانشناسی آمریکا (APA)
- بیان نقش هئیت های بازرسی رسمی
- آشنایی با اصطلاح رضایت آگاهانه
- بیان عناصر ضروری یک رضایت آگاهانه

ماهیت و قلمرو اخلاق

- کاربرد استانداردهای اخلاقی و انسانی در برخورد با افراد
- مطالعه ارزش ها و رفتارهای اخلاقی
- مطالعه موضوعات و گزینه های اخلاقی
- علمی که با اصول خوب و بد و درست و اشتباه سر و کار دارد

اخلاق در تحقیقات ورزشی شامل مجموعه ای از اصول و استانداردهای پذیرفته شده است که محققان باید هنگام انجام پژوهش های خود به آن ها توجه نمایند.

اخلاق پژوهش

□ شاخه ای از اخلاق حرفه ای است که سعی دارد به بررسی مسائل اخلاقی در پژوهش بپردازد و در این زمینه، به اصول اخلاقی ای اشاره دارد که پژوهش را از ابتدا تا پایان و سپس در مراحل انتشار نتایج و پس از آن، هدایت می کنند.

خاستگاه مسائل اخلاقی در تحقیق

مسائل اخلاقی در پژوهش، به طور کلی از تعارض فرآیند پژوهش با حقوق افراد مرتبط با تحقیق برمی خیزد. شناخت مواضع بروز مسائل اخلاقی، امکان تشخیص دقیق و حل اثر بخش آن ها را به دست می دهد.

- ماهیت مسئله تحقیق
- مکان پژوهش
- روش شناسی تحقیق
- شرکت کنندگان

دیدگاه های فلسفی اخلاق پژوهشی

- **سودمندگرایی:** مفاد اصل سود به طور اجمال این است که هر عملی که بیشترین میزان سود و لذت را ببار آورد، درست و بایسته است. محققى که بر اساس این دیدگاه عمل می کند بیشترین سود و کم ترین آسیب را برای شرکت کنندگان به بار می آورد.

- **وظیفه گرایی:** وظیفه گرایی به آن دسته از نظریاتی اطلاق می شود که مطابق آن ها ملاک درستی و نادرستی عمل، قطع نظر از میزان سود و به طور کلی نتایج و پیامدهای آن منوط به خود عمل و ویژگی های آن است؛ به عبارت دیگر، وظیفه گرایان معتقدند که انجام افعال اخلاقی، قطع نظر از نتایجی که به بار می آورند، برای انسان الزامی است. بر اساس این دیدگاه باید از اصول و دستورالعمل های اخلاقی پیروی کرد.

سیر تاریخی اخلاق در پژوهش

۱. مطالعات پزشکی نورمبرگ

□ آزمایشات یخ زدگی

□ آزمایشات مالاریا

□ آزمایشات ارتفاع

۲. مطالعه تاسکگی سفلیس

بیانیه های اخلاقی پژوهش در نمونه های انسانی

- نظام نامه نورمبرگ
- بیانیه هلسینکی
- بیانیه هلسینکی ۲
- گزارش بلمونت

اصول نظام نامه نورمبرگ

- (۱) رضایت داوطلبانه نمونه های انسانی
- (۲) سودمندی نتایج پژوهش برای جامعه
- (۳) توجیه انجام آزمایش به وسیله نتایج مورد انتظار
- (۴) ایجاد حداقل آسیب جسمی و ذهنی برای شرکت کنندگان
- (۵) پرهیز از انجام آزمایش هنگامی که خطر مرگ و آسیب دیدگی وجود دارد
- (۶) فراهم نمودن امکانات و تسهیلات لازم برای حفظ جان شرکت کنندگان
- (۷) عدم تجاوز درجه ریسک پذیری آزمایش از محدوده تعیین شده
- (۸) انجام آزمایشات توسط افراد متخصص
- (۹) آزادی اختیار شرکت کنندگان برای انصراف از ادامه پژوهش
- (۱۰) توقف آزمایش در صورت تشخیص خطرناک بودن آن

وظایف اخلاقی پژوهشگر

- وظایف فردی
- وظایف در قبال جامعه
- وظایف در قبال مشارکت کنندگان

وظایف فردی

۱. رفتارهای شایسته

- مسئولیت های حرفه ای
- امانت داری
- شهامت
- پرداختن به مسائل ضروری جامعه
- حقیقت جویی
- نقد پذیری
- نشاط
- درک و فهم مقررات و سیاست ها
- پاسخ گویی

۲. رفتارهای ناشایست

- جعل
- سرقت ادبی
- تقلب
- تحریف
- غرض ورزی
- اتهام زدن

وظایف در برابر جامعه

- صداقت
- همگانی کردن نتایج پژوهش

وظایف در قبال مشارکت کنندگان

- رضایت آگاهانه
- حریم خصوصی
- ناشناسی
- محرمانگی
- آسیب نرساندن

اصول اخلاقی پژوهش

- استقلال (Autonomy)
- نیکوکاری (Beneficence)
- عدم زیان رسانی (Nonmaleficence)
- انصاف (Justice)

اصول اخلاقی انجمن روانشناسی آمریکا

- استفاده از استانداردهای اخلاقی و طرح تحقیق
- مسئولیت در برابر مقام انسانی شرکت کنندگان
- پیروی از قوانین و مقررات محلی
- ایجاد توافقنامه بین محققان و شرکت کنندگان
- اتخاذ رضایت نامه از شرکت کنندگان
- استفاده از فریب کاری در مواردی که جایگزین بهتری وجود نداشته باشد
- به اشتراک گذاشتن و به کار بردن اطلاعات

هیئت های بازرسی رسمی

کمیته هایی که با هدف پشتیبانی و رفاه حال آزمودنی های انسان و همچنین بررسی و تایید تحقیق در نهادها و سازمان ها تشکیل می شوند.

کسب مجوز از هیئت های بازرسی رسمی

- بیان اهداف، مدت و فرآیند تحقیق
- بیان خطرات احتمالی
- بیان فواید حاصل از پژوهش
- ارائه روش های جایگزین هنگام مواجهه با خطرات احتمالی
- مشخص کردن میزان محرمانه بودن پژوهش
- فراهم نمودن مراقبت های پزشکی هنگامی که احتمال بروز خطر وجود دارد
- تعیین افرادی برای پاسخگویی به سوالات احتمالی
- بیان این نکته که شرکت در پژوهش داوطلبانه است

دستورالعمل ها و فرآیندهای حفظ حقوق انسان ها در پژوهش های مدیریت ورزشی

- اطمینان از محرمانه بودن پژوهش
- بیان صریح اهداف پژوهش برای شرکت کنندگان
- اطمینان از بی نام بودن پرسشنامه ها
- اطمینان از محرمانه ماندن اطلاعات
- اطمینان از داوطلبانه بودن شرکت در پژوهش
- اطمینان از حفظ شرکت کنندگان در برابر صدمات
- اطمینان از صراحت کلام محققان
- اطمینان از انصراف شرکت کنندگان از ادامه تحقیق

رضایت آگاهانه

اصلی حقوقی که در آن باید محققان رضایت داوطلبانه شرکت کنندگان را کسب کنند.

اجزای دوازده گانه رضایت آگاهانه

۱. دعوت به مشارکت
۲. هدف تحقیق
۳. جهت گیری در تحقیق
۴. رویه های مطالعه
۵. توصیف خطرها و سختی ها
۶. توصیف مزایا
۷. گزینه های جایگزین
۸. تعهد در راز داری
۹. ملاحظات امور مالی
۱۰. پاسخگویی به سوالات
۱۱. قبول نکردن اختیاری
۲۱. افشای ناقص

امانتداری علمی

- پرهیز از سرقت ادبی
- پرهیز از جعل
- پرهیز از انتشار داده های غیر قابل انتشار
- پرهیز از انجام رویه های و فرآیندهای معیوب
- عدم تغییر شکل اصلی داده ها
- رعایت اصول اخلاقی در نگارش اسامی نویسندگان
- توجه به تعهدات اخلاقی در ارسال مقالات به نشریه ها

خسته نباشید

